

Ministerie van Defensie
Defensie Vastgoedmanagement
T.a.v. de heer Ir. Ing. J.H.E. Verheijen

Rijksvastgoedbedrijf

Directie Transacties &
Projecten
Afdeling Architectuur &
Techniek

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 16169
2500 BD Den Haag
www.rijksvastgoedbedrijf.nl

Contactpersoon

A.O. van Noort

M 06-27034554
arthur.noort@rijksoverheid.nl

Datum 3 februari 2021
Betreft Advies veiligheidsmaatregelen CMR herstelwerkplaatsen
inclusief procesinstallaties

BTW nummer

NL8563.05.765.B.01

KVK nummer

65890604

IBAN

NL75 INGB 0705 0026 24

BIC

INGBNL2A

Ons documentnummer

3913891

Ons zaaknummer

452128

Uw kenmerk

Aantal bijlagen

1

Geachte heer Verheijen,

Bij Defensie moeten verschillende herstelwerkplaatsen worden vervangen. Hier wordt gewerkt met gevaarlijke stoffen zoals bijvoorbeeld chroom-6. Voor het werken met deze stoffen gelden wettelijke eisen. Deze wettelijke eisen worden naar verwachting steeds verder aangescherpt. De vraag is hoe de herstelwerkplaatsen zodanig gebouwd kunnen worden, dat ze toekomstbestendig zijn en voldoen aan deze eisen. Van belang hierbij is de specialistische kennis van procesinstallaties.

Defensie Vastgoedmanagement heeft het Rijksvastgoedbedrijf verzocht om een onderzoek te doen naar een totaalpakket aan maatregelen dat benodigd is bij de realisatie van deze herstelwerkplaatsen en het gebruik van de daarin geplaatste procesinstallaties.

Het onderzoeksrapport wordt hierbij aangeboden, waarbij het aan Defensie is om de benodigde middelen vrij te maken en de verantwoordelijkheid op het juiste niveau in de Defensieorganisatie te beleggen.

Op basis van het onderzoek adviseren wij u het volgende:

- A. Het op programmaniveau vrijmaken van het benodigde budget voor een pakket van negen veiligheidsmaatregelen ten behoeve van herstelwerkplaatsen met procesinstallaties voor vlieg- en voertuigen, ten einde de veiligheidsrisico's te beheersen. De projectspecifieke budgetaanvragen zullen plaatsvinden in de reguliere lijn op projectniveau.
- B. Het beleggen van de primaire verantwoordelijkheid voor het nemen van deze maatregelen op de juiste plek in de Defensieorganisatie.

Ter toelichting het volgende:

- A. Op basis van de STOP-methodiek (gebaseerd op de arbeidshygiënische strategie) is het pakket van negen veiligheidsmaatregelen samengesteld ten behoeve van herstelwerkplaatsen met procesinstallaties voor vlieg- en voertuigen:

1. Substitutie van de CMR-houdende verfsystemen¹.
 - i. Dit is bij de luchtmacht vooralsnog niet mogelijk.
 - ii. Bij de landmacht kan dit wel en is er een overgangsfase waarin de bestaande systemen moeten worden vervangen.
2. Robotisering
3. Compartimentering/ containment
4. Ventilatieconcept
5. Patroon filtering
6. Toezicht door interne auditdienst
7. Protocollen
8. Een pakket aan persoonlijke beschermingsmiddelen
9. ATEX-zonering

Met deze maatregelen voldoen de herstelwerkplaatsen aan de wettelijke eisen, stand-der-techniek en zijn deze toekomstbestendig. De kosten voor de faciliteiten (voor de Luchtmacht) worden hierdoor ongeveer viermaal groter dan vanouds werd ingeschat.

De resultaten van het onderzoek zijn toepasbaar op drie projecten van Defensie, namelijk de vervanging van spuitcabines op vier onderdelen van het Commando Luchtstrijdkrachten, de nieuwbouw VKS-ACOR² Woensdrecht (herstelwerkplaatsen Luchtmacht) en de Nieuwbouw TCL Leusden (Afdeling Techniek herstelwerkplaatsen Landmacht). Dit geldt ook voor vergelijkbare toekomstige projecten met CMR-procesinstallaties Defensie-breed.

Onderbouwing en nadere uitleg van deze maatregelen is te vinden in het onderzoeksrapport "Rapportage onderzoek veiligheidsmaatregelen chroom-6/CMR-stoffen voor onderhoudsfaciliteiten Defensie". Zie bijlage.

Op basis van een project specifieke vertaling van de beheersmaatregelen, kunnen deze concreet uitgewerkt en afgeprijsd worden.

- B. Defensie is vanuit de Arbeidsomstandighedenwet als werkgever verplicht zijn medewerkers een veilige en gezonde arbeidsplaats te bieden. Het is daarom van belang dat er vanuit die verplichting een eindverantwoordelijke wordt aangewezen, die kan besluiten over het nemen van de maatregelen. Zodoende wordt het risico beheerst dat vanuit kostenoverweging minder of niet-afdoende maatregelen worden genomen, met als gevolg een gevaarlijke werkplek voor Defensie-medewerkers (glijdende schaal). Dit past in de structuur zoals benoemd in het Plan van Aanpak Veiligheid Defensie³.

¹ Carcinogene, Mutagene en Reproductie toxische stoffen bevattende verfsystemen

² Vliegtuig Kunststof en Schilderen - Anti Corrosie

³ <https://www.defensie.nl/onderwerpen/veiligheid-bij-defensie/downloads/publicaties/2018/03/28/plan-van-aanpak-een-veilige-defensieorganisatie>

Indien u een toelichting wenst op het advies en het uitgevoerde onderzoek, zie ik daarvoor een uitnodiging graag tegemoet.

Hoogachtend,
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'F.W.J. van Ekerschot', with a long horizontal stroke extending to the right.

F.W.J. van Ekerschot BSc
hoofd veiligheid en gezondheid Rijksvastgoedbedrijf

Rijksvastgoedbedrijf
Directie Transacties &
Projecten
Afdeling Architectuur &
Techniek

Datum
3 februari 2021

Ons documentnummer
3913891

Ons zaaknummer
452128